

В. А. Потульницький

Бочковський Ольгерд-Іполит

БОЧКОВСЬКИЙ Ольгерд-Іполит (02(14). 03. 1885, ст. Долинська, нині місто Кіровогр. обл. – 09. 11. 1939, Прага) – соціолог і політичний діяч. Член НТШ (1935). Закін. гімназію в Катеринославі (1901), Лісовий інститут у С.-Петербурзі (1905), філос. факультет Карл. університету в Празі (1909). Співроб. низки чес. та укр. журналів у Празі (1908–39). Викл. (1922–24), доцент соціології (1924–36) Укр. госп. академії в Подєбрадах, проф. соціології Укр. тех.-госп. інституту в Празі (1936–39). Член дипломат. місії УНР (1918–20), відп. секр. Укр. дипломат. місії (1922–23), голова Протиголодового комітету в Празі (1933), автор відкритого листа франц. прем'єр-міністрові Е. Ерріо про голод в Україні (5 травня 1933), голова Товариства прихильників УГА. Соціологію розглядав як науку про суспільство, осн. предмет якої – народ і нація. Розвиваючи свою наук. концепцію, Б. диференціював термінол. відмінність слова «нація» у Зх. і Сх. Європі: як синонім держави на Зх. й визначення політично поневолених і державно несамостій. народів (таких як фіни, латиші, вірмени, українці) на Сх. Вважав, що успіх нац. справи залежить насамперед від внутр. концепції народу та його нац.-творчих сил, а вже потім зумовлюється ставленням до нього зовн. світу, що передбачає належне інформування міжнар. товариства про те чи інше нац. питання. Б. – послідовник концепції Г. Геґеля і К. Маркса про відмінності між «істор.» і «неістор.» народами. Б. вважав, що у народів істор. (державних) самовизначилися спочатку верхні верстви суспільства. Оскільки в добу раннього капіталізму структури феодал. станової суспільності почали перетворюватися на класові, при цьому монополізувавши право на нац. представництво. Ці верхні прошарки – шляхта епохи феодалізму і капіталіст. буржуазія. У неістор. народів, зокрема українців, вищі верстви денаціоналізувалися. Тому за доби капіталізму ці народи репрезентувалися політично пасив. громад. верствами –

селянством і робітництвом, що перебували в політ. і нац. бездіяльності. Завдяки демократії нижчі верстви стають повноправ. членами нац. організму, і тому, з сусп. погляду, молоді нації структурно однорідніші, їхня інтелігенція виростає з маси, з нар. дна сусп. піраміди, не потребує «ходіння в народ», бо тілом і духом є народною. Це визначає органічність політ. й культур. розвитку, сусп. диференціації неістор. народів, у яких культура поширюється масово, захоплює всі верстви суспільства, перестає бути аристократ. привілеєм, як у росіян або поляків. Б. визначає націю в сучас. історії як гол. дійову особу, що переможе стару державу так само, як на порозі нової історії ця колись молода держава перемогла церк. теократію. Вирішал. фактори нац. ренесансу вбачав у трьох еволюц. фазах нац. рухів – пробудженні, відродженні, самовизначенні. Розрізняв дві осн. фази в розвитку народотворення: старшу й довшу, коли народ постає і твориться (етногенез), та новітню й значно коротшу, коли народ шляхом масового усвідомлення переростає в новітню націю (націогенез). Б. вважав, що метою українського народу має бути здобуття націократії – політ. самовизначення в окремій державі. Націократія має заступити церкву й державу як організац. чинники політ. розвитку, знайти живу форму для здійснення права народів на їхнє самовизначення. Націократію він розумів як витвір окремого, нового типу укр. держави, здатної задовольнити самостійниц. прагнення кожного культур. народу, який проживає в Україні.

Основні праці

Поневолені народи царської імперії, їх національне відродження та автономне прямування: До нац. справи в Росії. Прага, 1916; Національна справа: Статті про нац. пит. у зв'язку з сучас. війною. Відень, 1920; Націологія і націографія. Подєбради, 1923; Кара смерти // Тризуб. 1927. Ч. 36; Смертна кара перед війною // Зап. Укр. госп. академії. Подєбради, 1929. Т. 2; Боротьба народів за національне визволення. Подєбради, 1932; Вступ до націології. Прага, 1934; К., 1998; Народження нації. Л., 1939; Життя нації. Л., 1939.

Рекомендована література

1. Шудря К. З націології: Бібліографія праць О.-І. Бочковського // Генеза. 1996. № 1(4); Гвань І. Основоположник української націології О.-І. Бочковський проти смертної кари // УкрС. 1998. № 4–6.

Бібліографічний опис:

Бочковський Ольгерд-Іполит / В. А. Потульницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим

доступу: <https://esu.com.ua/article-37514>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).